

KÖBÁNYAI PARTIZÁNOK

A zsákmány: két vagon katonai felszerelés

A forgalmista remegő lábakkal topog a főhadnagy előtt. A tiszt pedig hallgat, félperccig, egy perccig. A csend rosszabb, mintha szólna. A hallgatás fenyegetőbb, mintha beszélne. A főhadnagy a pisztolytáskával játszik, kinyitja, becsukja. Aztán mindössze bennyt mond:

— Tehát? — de ebben a téhatban kemény a fenyegetés. És ismét:

— Tehát? — és a forgalmista elé áll. Aranykeretes szemüvegén át farkasszemet néz vele. Lever egy porszemét a ragyogóan elegáns uniformisról. Elüvölti magát.

— Most már eleget játszott. Háború van, háborúban nem tréfálunk. Ha Kovács főhadnagy azt mondja, kirakodni, akkor a vasutas urak pakolnak. Ha azonnal nem intézkedik, hogy a két vagon a rakodópályára kerüljön, agyonlövöm. Katonai felszerelésekről van szó, nem babaruháról...

85 puska

A tiszt hangja gőgös és parancsoló. Igazi dzsentrí, gondolja a vasutas, az a hangja, a modora, a fellépése. Hogy tünne akárhová. De 1944 novemberében olcsó az emberélet, a Kovács főhadnagyként úgy tombolnak, ahogy nekik tetszik. A forgalmista tehát telefonál.

— Hagyjatok abba mindent. Halázzátok ki a tiszt úr két vagonját, küldd oda a tolatómozdonyt.

Amikor a főhadnagy bevágja maga mögött az ajtót, a vasutas megkönnyebbül. »Ezen a vademberen is túl vagyok.« Kinéz a vágányok felé. A tiszt már a kintiekkel tombol. Mögötte árnyékként kíséri három katonája.

Negyedóra múlva a kis tolatómozdony helyére tolja a két vagon. Melléjük gurul egy lovaskocsi és a katonák pakolni kezdenek. Egy szakaszvezető számol: 85 puska, 500 kézigranát, másfél mázsa robbanóanyag, táruk, két rádió adó-vevő, egyenruhák, szuronyok. Sági Gyula, a szállítmány kísérője felül a kocsi a katonák közé. Kovács főhadnagy pedig Sági két férat honvéd-beosztottjának átad egy-egy szabadságos levelet. A Köröstől Komáromon át kísérték Budapestre a vagonokat. Heteken át harcoltak mozdonyért, őrizték egymást váltva a felszerelést.

— Jól dolgoztak — mondja a két katonának Kovács. — Megérdemelnek néhány nap pihenőt. Ne is lássam magukat.

És Kovács főhadnagy soha többé nem is látta őket. Menynevei ajándék ilyen zavaros időben egy igazi szabadságos levél.

A lovaskocsi végigbaktatott az Üllői úton, ki Kőbányára, az Újhegyi útra. A főhadnagy lefoglalta egy fűszerüzlet raktárát. Négyeszer fordult a kocsi, mire minden felszerelés megérkezett. A főhadnagy rámondult a fűszeresre is.

— Meg ne próbálja kinyitni a raktárt! Robbanóanyag van benne.

És néhány órával később Kiss Károly, a kommunista párt és a fegyveres ellenállás egyik szervezője megkapja az értesítést: Horváth István kőbányai partizáncsoportja felfegyverkezett. Mindössze néhány héttel azután, hogy Kiss Károly a párt nevében először tárgyalt a katonaság elől bujkáló kommunista munkással, hogy cselekedni kell.

Parancs: a fegyveres harc

Kiss Károly 1944 szeptember végén szabadult ki a nagykanizsai internáló táborból a tábor őröknek segítségével, akik a kommunista bőripari munkás és több szakszervezeti vezető terhelő iratainak egy részét megsemmisítették. Így, amikor felülvizsgáló bizottság érkezett Kanizsára, a rendőrtisztek már csak a hamis papírokat látták és ebből nem tudták kiolvasni, miért is csukták le Kisséket. Ezért helyezték őket szabadlábra.

Budapestre érve Kiss Károly nem jelentkezett a rendőrségen. Kétnapos kutatás után rábukkant az újjászervezett il-

legális kommunista pártra és azt a megbízást kapta: vegyen részt az ellenállás katonai vonalának szervezésében. A párt utasítása: fegyveres harcot kell indítani a németek és a magyar fasiszták ellen, ahol csak lehet.

Kiss Károly néhány nappal később Horváth István Mádi utcai kis házában ült.

— Vállalod-e? — kérdezte Horváthot. — Harminc-harmincöt embert kellene összehozni.

— Kommunista vagyok — ez volt a felelet és Horváth benyúlt az egyik szekrény legmélyére. Előkotort egy öreg Frommer-pisztolyt.

— Ez van. Hiányzik a rugója, rossz az ütőzege és nincs hozzá töltény. De kezdetnek ez is több a semminél. Vállalom.

S a Mádi utcában szerveződni kezdett a kőbányai partizán-egység. Horváth embereket keresett. Bátyja, idős Horváth János, az egykor Kolcsak ellen harcoló vörös katona a fiát ajánlja, a fiatal Jánost. Szökött katona. Ifjú Horváth tehát jelentkezik egy puskával és hat kézigranáttal, majd hozza a barátját, Surányi Pált a katonakórházból, felkötött karral. Levelet írnak virágnyelven a frontra Hullai Lajosnak. A lényeg, lójj meg, várunk. Hullai is jön, katonaruhában, fegyverrel. Vele az öccse, Jenő. Györfly Károly már keresi őket. Menedék kutat: Kiszpesten agyonlőtt egy nyilat, aki igazoltatta őt. Drapál Ferencet már Györfly Károly hozza ki a Kiska-parancsnokságról hamis futárpapírral. Hetesi Ferenc pedig öt hónapja főhadnagyi uniformisban lóg Budapesten. Az uniformist találta, a Kovács főhadnagynak szóló igazolványt szerezte, a tiszt fellepést megtanulta. Kovács főhadnagy is megérkezett a Mádi utcába a II/3. híradó század zsoldkönyvével a zsebében. Hogy tökéletes legyen, már csak az egyenruhát kellett szebbé varázsolni. Így kapta meg egy szökött alezredek uniformisát, amelyet Hullai Lajos alakított át, s ez Kovács főhadnagyt a hadsereg legsnájdigabb tisztjévé varázsolta.

Egy öreg Frommerrel kezdődött. És most már vagy tízen voltak, felfegyverkezve és egy főhadnagy »parancsnokkal« bebiztosítva. Kiszpesti ifjúmunkásokból, katonaszökevényekből, egy tapasztalt kommunista, Horváth István vezetésével.

Robban a nyilasház

Röpcédulákat szórtak: »A német banditák és nyilas bérenceik halálra ítélték bennünket... Fegyverrel szálljunk szembe nyilas hóhéraitokkal. Eljen a nemzeti felkelés! Eljen a felszabadító Vörös Hadsereg! Eljen a független, szabad, demokratikus Magyarország! Kiszpezt, Erzsébet, Lőrinc Magyar Front vezetősege.« Egyre több nyilas tűnt el szolgálat közben. Hová lettek? Nyom nem maradt utánuk.

A kőbányaiak első akciói sikerültek. De ezek még csupán bemelegítő gyakorlatok voltak. Mert a partizán-harcot tanulni kell.

Ekkor kapták az újabb utasítást. Egy kőbányai légvédelmi üteg, Domonkos Ernő zászlós vezetésével hajlandó a fasiszták ellen harcolni. A cso-

port vegye fel velük a kapcsolatot, mert az ellenállásnak nemcsak kommunistákra kell támaszkodnia.

Nyolc kőbányai partizán jelent meg az Újhegyi úti Fehér vendéglőben. Négyen kinn biztosítottak. A másik négy a vendéglőben várta Domonkosékát. Horváth István zsebredugott kezében csőre töltve a megjavított Frommer: Domonkos tisz, hátha provokáció az ajánlatuk. Három katona érkezett, a zászlós keze is a kabátjában maradt. A kezében nyilván fegyver. A zsebredugott kezek világosan beszélnek. Domonkos tehát azonnal nyíltan beszél.

— Hajlandók vagyunk magukkal harcolni. Dunaharaszti gyanúsak lettünk az SS-nek. Vagy ezer gránátot lövöldöztünk a levegőbe és egyetlen repülő se találtunk el. Vizsgálatot rendeltek el, mi pedig löveggestől megléptünk.

Horváthék egymásra néztek. Domonkos érti a tekinteteket.

— Zavaros időket élünk. Próbáljatok ki bennünket — mondja, de már tegezi őket.

A próba tökéletes. A tüzerek Surányi Pállal, a partizáncsoport robbantójával egy lovaskocsin indultak portyázni: felszerelésük puska és tri—2. Az első éjszaka felrobbantották a rákoskeresztúri nyilasházat. A második napon több helyen elvágták a frontot a budapesti német parancsnoksággal összekötő telefonkábeleket. Ugyanezt megismételték Rákossligeten, Rákoscsabán, majd Ecseren. Elelmet is szereztek. Teheneket hajtottak el a németektől. S a bemutatkozás után Domonkosék felajánlották, hogy a lovat, kocsit elhozzák a ferencvárosi muni-ció-szerzéshez is.

Partizánok egyenruhában

A katonai felszerelés Sági Gyula érdeme. Kommunista meggyőződéséért 1942-től börtönben ült, 1944-ben kiküldték a frontra. Ismerték a múltját. És novemberben Bartos hadnagyt mégis — vagy éppen ezért — rábízták három vagon löszert és felszerelést: tegyen vele, amit akar.

Eljutott a vagonokkal Komáromig, ahol az egyik kocsi találatot kapott. Ami menthető volt belőle, átvitték a két másik vagonba. Aztán Sági Budapestben kapcsolatot talált Kiss Károllyal és rajta keresztül Horváthékkal. A vagonokat a pesti gyorshoz kapcsolták és befutottak vele a Ferencvárosba. A teherpályaudvaron pedig már Kovács főhadnagy intézkedett.

A kőbányai csoport létszáma elérte a negyvenet. A Mádi utcai házat kinőtték. Valamennyien egyenruhába bújtak, s a főhadnagy vezényelt: irány a Szent László téri iskola.

Az iskolát lefoglalták. A parancsot maga Beregfy Károly vezérezredek, Szálasi honvédelmi minisztere írta alá. Illetve helyette Szakáll Géza zászlósuniformisba bujtatott partizán, elsőrangú szakértője bélyegző készítésének és az íráshamisításnak.

Az iskolán megjelent a hivatalos felirat: II/3-as híradó századtörzs. S a kőbányai partizánok megkezdtek a katonaeletet a magyar hadsereg szabályai szerint.

Kocsis Tamás